

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Commvnie Onder Eene Ghedaente Alleen Wort Bevesticht Vyt De H. Schriftvre, Ende eyghen gront-reghelen der Calvinisten

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1670

II. Capittel. Dit wort voor het tweede bewijs bevesticht door het ghene
Christus selve ghedaen heest.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34114

onder eene ghedaente alleen.

9

anders belasten als dat-se den Kelck aen de Priesters souden bedienen / ghelijck hy selve ghedaent hadde.

Merckt oock dat-se dit niet en moesten doen aen malckanderen / maer elck aen sijn selven: want daer Christus sijn lichaem aen elck in't besonder met sijn eygen handen uptghebeeyt hadde / ghelijck dit blijkt op alle de H. Evangelisten / daer heeft hy den Kelck laeten ront gaen / op dat elck daer upt soude pakken / ende sijn eyghen selven bedienen.

II. CAPITTEL.

Dit wort voor het tweede bewijs bevesticht door het ghene Christus selve ghedaen heeft.

¶ Et is aen een peder bekent hoe Christus, gheschiedt Lucas verhaelt *cap. 24.* sich naer sijn verrijnisse in de ghedaente van eenen pelgrim verrijnde op den wegh aen twee sijn Discipelen / ende besamen gaende op het kasteel van Emaus, sijn geseten aen tafel: Hier heeft Christus, seght den H. Evangelist / het broodt ghenomen, ghezeghent, ghebrocken, ende haer ghegheven.

Merckt 1. Dat dese twee Discipelen geene Priesters en waren / maer Leeken / want sy en waren niet abontmael niet teghenwoozdigh gheweest als Christus sijn Apostelen wijdde tot Priesters ofte Bedienaers / ende men kan hy niemant van de Evangelisten bevinden dat Christus te hozen semant van sijn Discipelen tot Priesters ghewijdt ofte ghesetelt hadde / volghet dan dat dese twee Discipelen noch gheene Priesters en waren.

Merckt 2. Dat Christus aen dese twee Lecke Discipelen alleen het broodt uptgheveecht heeft / ende niet den kelck ofte beker.

¶ 5

Maer

Maer de swarigheyt is of Christus hier con-
creerde / ende of het sijn lichaem / of maer enkel
hooft was het ghene by hem toerepckte.

Sommighe meenen dat neen / sommighe ja.
Dan 't leste gheboelen sijn den H. Augustinus, Bede,
Hieronymus, Theophylactus, Isichius, Cornelius, Mal-
donatus, Ioannes à Lovanio, en andere.

De woorden van Augustinus *de Consensu Eoꝝ* cap.
25. Christus heeft toegelaten dat de ooghen van dese Dis-
cipelen souden verblindt blijven tot dat hy hun gaf het Sa-
crament des broodts.

Theophylactus, schrybende op dese plaetse van Lu-
cas, seggt: De ooghen van de Discipelen gaen open om
Christum te kennen, want het vleesch des heeren heeft eene
grootte ende onuytsprekelijke kracht.

Ten is niet van noode dat ick de authers van
de contrarie opinte hier reghen stelle, Laet ons al-
leenlijck hoorzen wat de Calvinisten, aengaende de oer-
schepdenheyt der opinten segghen.

Is'er sijnant / seggt den auther van het *Geusike*
Memorij-boeck Tom. 2. Art. 5. Sect. 1 § 141. Onder de Oud-
Daders / die dit byken des broodts van 't Sacra-
ment heeft verstaen / 't is Hieronymus, of Augustinus,
of sijnant anders / wy laten hem in sijn Oordeel
by / doch en willen daer aen niet ghebonden sijn /
want wie en weet niet / dat de oude Daders in de
upreppinghe der H. Schryften / dickmael misla-
ghen ghehadt hebben / naemelijck als se oneppent-
lijke manieren van spreken oer de selve ghebyng-
ken.

Dit is een slecht argument: want / ghenomen
dat de H. Daders somtijlen eenighe mislaeghen
hier en daer hebben ghedaen / hoe sullen de Calvin-
sten ons nu bewijzen dat se in dit stuck eenen mis-
slach ghedaen hebben: want ten is niet gheen en-
kel segghen te doen / het moet gheprobeert worden
Ten anderen / hoe sullen sy ons betoonen dat die
Daders hier eene oneppentlijke maniere van spre-
ken ghebruyckt hebben: Doozders / hoe sullen sy
ons bewijzen dat de jonghste schryvers / gheleken
Coc.

Cornelius Iansenius van Ghent, ende andere / die van
 contrarie opinie sijn/en van de Calvinisten ghebolght
 worden / niet liever eenen misslach ghedaen hebben/
 als de Out-Daders?

Wel aen dan / ick toone uyt de woorden van de
 schryfuer self dat de Out-Daders in dit stuck gee-
 ren misslach ghedaen hebben / ende dat Christus aen
 dese twee syne Discipelen in 't Kasteelken van E-
 mus, niet euekel ofte ghemeyn broodt / maer sijn
 lichaem toegheteyckt heeft.

Den H. Lucas, die dese gheschiedentisse verhaelt/
 heeft ghyne andere woorden ghebruycken om
 het H. Sacrament uyt te drucken / als die hy ghe-
 bruyckt: Hy seght dat Christus, die den eersten in-
 stider van 't H. Sacrament was / niet alleen het
 broodt heeft ghebroken, maer doech ghezeghent, en
 wyghedeyle, jae daer onder dese acete ghelijck wy
 verstaen sullen hoozen / een mirakel gheschiedt is:
 Dese maniere van spreken en hebben noyt de E-
 uangelisten ghebruyckt / ten zy als-se het H. Sacra-
 ment wilden uytdrucken / ofte het mirakel van de
 vermenighvuldighe der brooden / ergo den H. Lu-
 cas dese maniere van spreken ghebruyckende (alsoo
 hy hier niet en spreekt van eenighe vermenigh-
 vuldighe der brooden / 't welck de Calvinisten self
 niet coestemmen en sullen) moet hier nootsaek-
 elich spreken van 't Alderh. Sacrament, dies te
 oer / om dat hy de selbe woorden ghebruyckt met
 de welke hy een weynigh te voren *cap. 22. v. 19.* de
 eerste instellinghe van 't H. Sacrament uytghe-
 druckt hadde.

Ten tweeden / wy lesen dat Christus op vele maels
 ghetweest is / maer men leest niet dat hy daer
 het broodt soude ghenomen, ghebroken, ghezeghent,
 ende wyghedeyle hebben: Want om niet te spreken
 van de maeltijden der Phariseen, daer hy teghen-
 woordigh gheweest is: hy was op de Wyplost van
 can galilee, daer hy het water veranderde in wijn/
 ghelijck'er staet *Ioan. 2.* Hy was op de maeltijt ghe-
 noot vanden H. Mattheus wanneer hy Apostel wiert /

soo als men leest *Lucas 5.* Hy hadde ghe-eten met Martha, ende haere suster Maria, *Ioan. 12.* Desghelijc met Zachæus, *Lucas 19.* Wederom met seben van sijne Discipelen / *Ioan. 21.* ten lesten met alle sijne Discipelen *Marcus ultimo*, maer men leest niet dat hy reghens het broodt ghenomen, ghebroken, ghezeghen, ende uyghedeylet heeft; wanneer dan den H. Lucas dese mantere van spreken ghebruyckt / hy en wil niet segghen dat Christus enckelijck met dese twee Discipels ghe-eten/ ende hun ghemeen broodt uygebepleet heeft / (want noyt te bozen en hadde jemant van de Evangelisten soo eene mantere van spreken gebuyckt als se handelden van de andere maeltijden daer Christus teghentwoordigh gheweest was) ergo Lucas en spreekt hier niet van enckel eten/ of te ghemeen broodt upt te deplen/ noch oock van eenighe vermenighvuldighen der brooden / ergo niet anders als van het Alderh. Sacrament.

Ten derden / Hy seght dat onder het breken des broodts. de ooghen vande twee Discipelen sijn openghedaen die te bozen verblindt waren / ende dat sy op den selven stont Christum ghekent hebben die te bozen niet en kenden; dit en kost niet gheschieden door het enckel breken des broodts / soo gheschiede dit dan/gelijck Theophylactus seght / door de groote ende onuytsprekelijke kracht van het lichaem des Heeren, oversulck door mirakel.

Ten vierden / upt de kinderlijke ende slechte contrarie argumenten der Calvinisten, sal klaerlijck blijken dat dese mijne boozgaende argumenten soo vast staen / dat-se de selve niet en konnen omverre stooten.

Sy seggen 1. dat Christus eene besondere uytwerdigh mantere ofte ceremonie hadde van de spijlen te zegghen / ende dat hem de twee Discipelen van Emaus hier upt ghekent hebben.

Ich antwoorde 1. Dit wort soo gheseyt / maer niemant in de werelt en is machtigh dit upt de Schriftuer te betoonen; jaec ick soone contrarie waert saeken dat Christus eene besondere mantere

onder eene ghedaente alleen. 13

van broodt / ofte andere spijzen te zeghenen hadde
ghehad / hy soude de naemelijck ghebruyck heb-
ben in de eerste instellinghe van 't Alderh. Sacra-
ment: dat en heeft hy niet ghedaen / want ghelijck
de oude Joodsche Rabbinen ghetuygghen / als de Jo-
hanes het Paeschlam aren / den Vader des huyssghe-
bruyck nam het broodt, hy zeghend' et, hy brack het, ende
verdeelde het onder de gassen / dese selve ceremonien / ghe-
bruycken men by Matheus, Marcus, Lucas, ende Paulus
van sien / heeft Christus in de eerste instellinghe van
't Sacrament mede ghebruyck / ergo Christus
hadde gheene besondere maniere van 't broodt te
zeghenen / aenghesien dat hy die niet ghebruyck
en heeft / daer hy se aldermeest sou moeten ghe-
bruyck hebben / te weten / in de voorszeyde eerste
instellinghe van 't Alderh. Sacrament.

Ik antwoorde 2. Waert saeken dat Christus soo
niet besondere maniere ghehadt / 't en is niet waer-
schynlijck dat alle de Evangelisten dit souden ver-
gessen hebben / ende noch min waerschynlijck
dat de Pharisceen dit in hem niet en souden bestraf-
ten / aenghesien dat sy hem in saeken van min-
ghebruyck ghetuygghen / noemelijck / dat sijne Dis-
cipelen de handen niet en wuschen / eer sy aen tafel
saten.

Hier uyt blijkt dat Christus geene besondere uyt-
wendighe maniere of ceremonie van 't broodt te
zeghenen ghehadt heeft / verbolgheng dat dese twee
discipelen hem niet ghekent en hebben uyt het ze-
ggenen van enckel of ghemeen broodt / maer dooz
veracht van sijn lichaem 't welck hy hun toe-
sprac.

Andere segghen ten tweeden / dat Christus ghe-
bruyck was het broodt ower tafel / soo te braken met
sijn handen / als of het met een mes hadde ghesne-
den ghetweest / ende dat hem hier uyt / sijne Disci-
pelen kenden.

Wat en verdient gheene antwoorde / want hier
en is wederom niet een woordt in de heele
scripturen te vinden.

By

Hy segghen ten derden : waert saeken dat de twee Discipelen in Emaus het H. Sacrament hadden ontfanghen / soo soude Christus, die dat den Priester was / alleen het broodt geconsacreert hebben / en niet den wijn / maer alle de Priesters behoughens de epgen leeringe vande Papisten / sijn verbonden / beyde broodt / ende wijn te consacreran ergo aenghesten dat de Schryftuere alleen hier spreeckt van het broodt / soo en kan dit het H. Sacrament niet gheweest sijn.

Ich antwoorde : Christus als oppersten wetgheber / en saemen Godt / en was aen die wet niet verbonden / die hy vooz de andere Priesters gheschiede hadde / hy mocht dan doen hier in het ghene hem beliefte / ofte het broodt alleen consacreran / ofte den wijn alleen / ofte beyde te saemen : sac ghelijc Joannes Hussels ober hondert en seftshen saeren doerooz in de Theologie te Leuven, pag. 98, de Cetero, *sub una specie* bemerckt / Alexander de Ales, ende Adrianus Sextus meyuen / dat het oock aen de andere Priesters in sommighe gheballen / dooz het Godlijck Recht toeghelaten is eene gedaente alleen te consacreran / hoe veel te meer dan mocht Christus selve dit doen / die Godt sijnde / ende onder gheene menschelijck wetten en stont.

Wel aen / nu maekte ich ten lesten upt al het booggaende mijne eerste slot-reden. Den H. Lucas verhaelt het ghene dat te Emaus gheschiedt is / met de selve maniere van spreken / en woorden / met de welcke hy / ende de andere Evangelisten verhaelen de eerste instellinghe van het Alberh. Sacrament / ofte van de vermenigghuldunge der brooden / maer niemant en heeft opt ghedacht te segghen dat'er te Emaus, eenighe vermenigghuldunge der brooden gheschiedt is / Niemant van de Sectarisen ofte andere schryvers wie het mocht wesen / en is oock machtrigh upt Schryftuere te toonen / dat eenighe besondere maniere of ceremonie hadde van broodt te breken / ofte te zegghen / upt de twee de twee Discipelen hem souden ghekent

bolghet dat Christus aen dese twee Discipelen niet anders ghegheben en heeft als sijn lichaem.

Hier uyt maecte ick boozvers mijn tweede bespreeke: Dese twee Discipels waeren Lecke personen/want niemont en kan bewijzen dat-se erghens in hozen Priesters waren ghewijdt/ Christus heeft aen dese Lecke personen / alleen sijn lichaem ghegheben sonder den Kelck / ergo Christus heeft niet sijn exempel gheoont dat-men aen de Lecken het lichaem mach gheben sonder den Kelck.

Hier teghen seggen de Calvinisten: Men woxt daer van den Kelck gheen ghewach ghemaect / daer uyt en bolghet niet dat'er gheenen gheweest en zy.

Teke antwoorde: Indien-ghe den gront-reghel vande Calvinisten aen siet / dit bolghet seer wel/want die en begheeren niets aen te nemen wat het ghehoof raecht / ten zy het updruckelijck staet in de Schriftuere: Du bekennen-se dat'er in de Schriftuere op dese plaetse gheen gewach woxt gemaect vanden Kelck / ergo / bolghens hunnen eyghen gront-reghel en is'er gheenen Kelck ofte beker ghegheest / soo heeft dan Christus sijn lichaem alleen uytgesprekt.

Wat dit oock uyt de Schriftuere self betwefen kan vanden dat'er gheenen Kelck by is gheweest / tooch aldus uyt de eyghen woorden van den H. Lucas Christus, seyt hy / heeft het broodt ghenomen, ghegheent, ghebroken, ende haer ghegheven, haere ooghen op open-ghegaen, s' hebben hem ghekeat, ende hy is uyt sine ooghen verdwenen.

De questie is / wanneer Christus het broodt ghegheuen heeft &c. Onder de maeltijt / ofte daernaer: den Griexschen text seght dat hy 't ghenomen ende ghebroken heeft naer dat hy aengheseten hadde / dat is / naer de maeltijt: ten tweeden is de braegh / dat hy terfont naer het bzeken ende gheben sijns lichaems uyt de ooghen verdweenen is / want dit hebben de twee Discipelen aen de Apostelen selve ghetuyghet / segghende dat-se Christus ghekent hadde in het bzeken des broodts / ende den H. Lucas terfont

stont naer dese kennisse / voeght'er hy / dat hy upt
 hunc ooghen verdwenen is / ergo soo en heeft Christus
 aen dese twee Discipelen den Kelck niet ghege-
 ben: Hy en kost dit niet doen onder de maeltijdt/
 want hy nam eerst het broodt naer dat hy gheeten
 hadde; hy en kost het oock niet doen terstont naer
 het geven sijn lichaems / want terstont daernae
 ofte onder het geven self / is hy verdwenen: blijft dat
 vast dat hy hun / alleen sijn lichaem ghegeven heeft
 sonder den Kelck.

III. CAPITTEL

Vyt de woorden *Christi* wort betoont
 dat het vry staet aen de Kercke
 het lichaem *Christi* alleen aen de
 Leeken te geven sonder den Kelck,
 oft wel alle beyde.

We hebben tot noch toe ghesien dat Christus in
 de eerste instellinghe van 't Alderh. Sacrament
 sijn lichaem aen de Apostelen heeft ghegeven als se
 noch Leeken waeren / den Kelck als se nu Priesters
 waeren: Wy hebben oock ghesien dat Christus maer
 daer sijn lichaem alleen / sonder den Kelck / aen
 de Leeken ghegeven heeft / ende hier upt beslooten
 dat'er gheen ghebodt Christi kan sijn / om den Kelck
 aen de Leeken te gheben; nu moeten wy sien dat
 Christus met sijne eyghen woorden of leeringhen
 heeft gelaten het lichaem alleen / sonder den Kelck
 ofte wel beyde te saemen / aen de Leeken te ge-
 ven.

Tot dien eynde / neme ick op / de woorden die Christus
 als ghesproken heeft Joan. cap. 6.
 v. 48. 49. 50. Ick ben het broodt des levens: wie